

УДК 351.74(477)

О.В. СОКОЛОВСЬКИЙ, Київський національний університет внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТАКТИКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС УКРАЇНИ В ПРОТИДІІ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З ТЕРОРИЗМОМ

Ключові слова: організаційно-правові засади, правове забезпечення, діяльність

Для нашого суспільства і держави проблема тероризму в повній мірі постала лише за останні роки, коли у політичному, економічному та соціальному житті сталися кардинальні зміни. У науковій та спеціальній літературі вказується, що тероризм має тенденцію до зростання саме у перехідні періоди життя суспільства, коли виникає благодатне підґрунтя для визрівання насильства та агресії. За таких умов та чи інша політична, економічна, соціальна, релігійна або ще якась група, намагаючись нав'язати свою волю суспільству, може вдаватися до терористичного насильства. Отже, на перший план перед науковцями та практичними працівниками органів внутрішніх справ постають питання щодо розроблення ефективних заходів тактики та інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності в сфері протидії тероризму.

Серед сучасних робіт вітчизняних та зарубіжних дослідників проблем тероризму, зокрема, соціальних, адміністративних, політичних, кримінологічних, кримінальних та інших аспектів протидії цьому негативному явищу, присвячено науковій праці В.Ф. Антипенка, Ю.М. Антоняна, Л.В. Багрій-Шахматова, О.М. Бандурки, П.Д. Біленчука, В.Т. Білоуса, С. Брауна, В.О. Глушко-

ва, М.М. Гуренко-Вайцман, О.М. Джузи, А.І. Долгової, Ю.В. Дубка, В.П. Ємельянова, О.О. Кашкарова, Я.Ю. Кондратьєва, В.В. Конопльова, О.В. Копана, М.В. Костецького, В.В. Крутова, Р. Куглера, С.О. Кузніченка, В.А. Ліпкана, В.В. Лунєєва, В.І. Олефіра, С.В. Печериці, В.М. Плішкіна, О.Є. Самойлова, Д.С. Савочкіна, Р.А. Халілева, О.Н. Ярмиша, Х.П. Ярмакі та ін. Водночас у значній кількості робіт із цієї тематики простежується лише намагання перенести загальні підходи та висновки до надто конкретних і специфічних проблем протидії тероризму. В той же час, в літературі відсутнє дослідження, у межах якого спеціально розглядалися б аспекти організаційно-правових засад тактики та інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ в протидії злочинам, пов'язаним з тероризмом, особливо, з урахуванням специфіки розвитку вітчизняних правоохоронних органів. Виходячи із зазначеної проблеми й обумовлена мета праці, що полягає в дослідженні заходів забезпечення діяльності органів внутрішніх справ по протидії тероризму.

Успішне управління діяльністю органів внутрішніх справ повинне ґрунтуватися на глибокому і всебічному аналізі й оцінці різних явищ, процесів, факторів, що стосуються правоохоронної сфери. Здійснення цієї пізнавальної функції в управлінській практиці прийнято називати інформаційно-аналітичною роботою.

Інформаційно-аналітична робота є невід'ємною частиною процесу реалізації будь-якої функції управління, однак у теорії і практиці управління її виділяють у самостійну функцію, яка забезпечує об'єктивне бачення становища у правоохоронній сфері, своєчасне виявлення проблем, тенденцій, протиріч в організації і діяльності органів внутрішніх справ, правильну оцінку, пошук шляхів і засобів їх вирішення, обґрунтованість прийнятих рішень.

Процесуальна сторона інформаційно-аналітичної роботи складається з ряду змістовно-часових етапів: збір, систематизація й

обробка необхідної інформації; її глибокий аналіз, що включає формування оцінних висновків; прогнозування можливого розвитку подій; вироблення пропозицій і рекомендацій, підготовка і представлення суб'єктам управління інформаційно-аналітичних документів [1, с.3], проектів управлінських рішень тощо.

В інформаційно-аналітичній роботі органи внутрішніх справ зосереджують і використовують інформацію й інших служб, правоохоронних і контролюючих органів, як правило, про факти, явища і особи, які становлять оперативний інтерес і без яких неможливо оцінити ситуацію (оперативну обстановку), що склалася, здійснити прогноз і планування, об'єктивно оцінити діяльність підлеглих, сформулювати проблему, визначити цілі і завдання органів внутрішніх справ, прийняти рішення і проконтролювати його виконання.

Робота з інформацією займає значний бюджет часу керівника. Він витрачає на це близько 2/3 свого часу, що встановлено аналізом праці керівників органів внутрішніх справ та аналізом документів, що проходять через них. Тому вироблення методики роботи з інформацією актуальна, оскільки вона не відрізняється високою якістю, на що часто звертається увага в нормативних актах МВС України. Близько 80 % керівників оперативних підрозділів ОВС самі відзначають свої слабкі знання методики аналізу.

Природно, що ті, хто передбачає кардинальні зміни, мають набагато більше шансів на успіх, ніж ті, хто не вміє чи не хоче складати прогнози. Тому думка про те, що ефективність роботи керівника здебільшого залежить від формування правильних гіпотез при дослідженні ситуації, що склалася, пояснення її причин, оцінка варіантів рішень і цілей, не завищена. У статистики, як правильно відзначено, є «важлива функція, яку можна назвати організаторською, управлінською» [2, с.102]. Статистика необхідна також для виявлення помилок і недоліків.

Аналіз – це дослідницька функція в

управлінні органами внутрішніх справ, без якої науково організувати їхню діяльність неможливо. Аналітична робота в оперативних підрозділах ОВС – це постійна пізнавальна діяльність, спрямована на вивчення інформації про цей підрозділ, форми, методи і результати його роботи, середовище функціонування, з метою оцінки ефективності його діяльності і прийняття управлінських рішень. Удосконалюючи інформаційно-аналітичну роботу в оперативних підрозділах ОВС, необхідно основні зусилля спрямовувати на підвищення якості і прогностичну спрямованість аналітичної діяльності, проводити її цілеспрямовано з прийняттям обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз забезпечує:

а) вивчення причин і умов, що сприяють проявам злочинності, яка пов'язана з тероризмом, і осіб – потенційних учасників і лідерів організованих терористичних формувань;

б) одержання й аналіз відомостей про процеси і тенденції, що відбуваються в злочинному середовищі, концентрація їх в електронних масивах і використання для проведення оперативно-розшукових, процесуальних і адміністративних заходів відносно лідерів і учасників організованих терористичних формувань;

в) організацію системи інформаційного обміну з іншими службами, підрозділами органів внутрішніх справ, іншими правоохоронними і контролюючими органами, здійснення спільних заходів щодо попередження, виявлення і знешкодження організованих терористичних формувань у різних сферах суспільного життя;

г) виявлення й оцінку проблем, що виникають у практичній діяльності;

д) визначення напрямків управлінської діяльності;

е) вироблення оптимальних варіантів управлінських рішень з окремих проблем і вироблення заходів щодо їх вирішення;

є) передбачення кінцевих результатів намічуваних заходів.

Як показує практика, в оперативних під-

розділах ОВС найчастіше проводиться такий вид аналізу, як аналіз оперативно-розшукової роботи щодо виявлення і знешкодження організованих терористичних угруповань, розкриття злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями, боротьба з корупцією, аналіз документів-носіїв джерел інформації – як відкритих (публікації в засобах масової інформації, заяви, повідомлення громадян та інші джерела), так і оперативно-службових, оперативно-розшукових, що концентруються в оперативних підрозділах органів внутрішніх справ та в інших оперативних службах. Інформаційно-аналітична робота має на меті створити картину діючих угруповань, виявити характер діяльності пов'язаних із ними фірм, банків, підприємств, а також установити джерела надходження в злочинні структури матеріальних засобів і коштів. Аналіз надає можливість виявлення і вивчення стійких тенденцій діяльності підрозділу і факторів, що впливають на них, з метою одержання прогнозів про можливі зміни цих тенденцій і вироблення заходів з удосконалення його роботи.

Особливістю інформаційно-аналітичної роботи при цьому є її здійснення за такими напрямками:

1. Одержання за допомогою оперативно-розшукових засобів і методів стратегічно важливої інформації та проведення аналізу. До такої інформації належать конфіденційні відомості і статистичні дані про поширення і види тероризму, у тому числі по окремих регіонах; про корумпованість посадових осіб, можливі способи здійснення злочинів (особливо у сфері економіки) та про обставини, що сприяють цим явищам та ін.

2. Одержання розвідувальної інформації про терористичні формування міжрегіонального, міждержавного (транснаціонального) характеру.

3. Одержання контррозвідувальної інформації з метою забезпечення власної безпеки.

4. Захист інформації від несанкціонованого її розповсюдження та використання.

Ґрунтуючись на результатах такого аналізу, органи внутрішніх справ планують свою роботу, маючи мету досягти бажаний її рівень – розкриття вчинених злочинів, пов'язаних з тероризмом, збільшити виявлення та знешкодження організованих терористичних угруповань та більше виявити корупційних дій. Недоліки в плануванні найчастіше пояснюються тим, що плани не спираються на серйозні попередні дослідження, складаються без урахування місцевої специфіки й аналізу оперативної інформації, а приймаються як відображення волевиявлення зверху – з боку вищих інстанцій (МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, УМВСТ), як реакція на директиви «зверху». У них переважають короткострокові і поверхневі аналізи боротьби з тероризмом, хоча повні і точні оцінки минулої діяльності – обов'язковий елемент науково обґрунтованого планування, що передбачає збір, систематизацію й аналіз інформації про діяльність органів внутрішніх справ щодо стану та результатів боротьби зі злочинністю. Аналіз зводить до мінімуму вирішення проблем на основі «інтуїції» і «здорового глузду». Тому не зовсім правильною, на наш погляд, є точка зору П. Друкера про те, що рішення, засноване на досвіді й інтуїції, більш корисне, ніж рішення, отримане на основі строгих математичних моделей [4]. А.Л. Берг обґрунтовано вважав, що вищий тип управління – це управління на основі прогнозування [3, с.60], яке потрібно для того, щоб мати можливість на науковому рівні розробляти перспективні проблеми, а аналізи і прогнози – це наукове передбачення напрямків розвитку системи, хоча й імовірного характеру, оскільки при їх здійсненні використовується інформація і про майбутні явища, тобто про ті, котрих поки ще немає. Але чим більш точно і повно проаналізована інформація, чим більш правильна методика застосовується при цьому, тим більша ймовірність підтвердження прогнозу в майбутньому. Такий прогноз ґрунтується на даних аналізу минулого і нинішнього стану об'єкта з урахуванням закономірностей його розвитку.

Прогнозування використовується також для вироблення правильної програми дій і прийняття управлінських рішень, що забезпечують досягнення найкращих результатів при виконанні поставлених завдань. Тому воно пов'язано з плануванням. Загальним для них є, по-перше, те, що вони звернені до майбутнього, по-друге, є продуктом розумової діяльності. Але план відрізняється від прогнозу тим, що він являє собою не просте передбачення майбутнього, а й директиву для діяльності органів внутрішніх справ. Йому притаманні владність, обов'язковість і конкретність заходів, що викладаються, засобів і методів роботи для досягнення поставлених цілей, а прогнозування має можливий (імовірний) характер, воно лише рекомендує деякі заходи, тому належить до передпланової, науково-аналітичної стадії роботи. Проте прогнозування передбачає глибокий аналіз явищ і процесів, причин того чи іншого становища, тим самим зменшуючи невизначеність, науково обґрунтовуючи можливі зміни в діяльності органів внутрішніх справ у найближчому майбутньому. Воно дозволяє «угадувати» зміни в обсязі роботи, а значить, планувати очікувані зміни в організаційно-штатній чисельності, його структурі, спеціалізації працівників та ін.

Коли аналіз стану терористичної злочинності, обсяг роботи органів внутрішніх справ, динаміка і структура виявлених терористичних угруповань укаже на збільшення їх числа, то це обумовить необхідність збільшення штату працівників оперативних підрозділів ОВС, виділення додаткової техніки, приміщень тощо.

Обов'язковою умовою належної організації аналітичної роботи є чітко здійснюваний облік необхідних для неї відомостей, своєчасний і повний їх збір. Ефективному управлінню може служити тільки систематизована інформація, тобто логічно ув'язані відомості, що відображають негативні і позитивні сторони явищ. Інформація повинна бути точною і зрозумілою. Щоб інформація могла відповідати визначеним вимогам, при її підготовці

й обробці необхідно дотримуватися таких правил:

а) дані, що надходять із різних служб, органів внутрішніх справ, повинні відображати явища за рівні проміжки часу, це полегшить користування нею у верхніх ланках системи управління;

б) відомості про факти злочинності варто збирати і аналізувати одному окремо виділеному підрозділу, це надасть можливість ті чи інші прояви тероризму розглядати в комплексі. Не зовсім правильною, на наш погляд, є ситуація, коли злочини, наприклад, у сфері економіки, аналізують ДДСБЕЗ і ГУБОЗ, це призводить до розбіжностей у цифрах і як результат – нечіткий аналіз по галузях і в цілому у сфері економіки;

в) інформація повинна бути тематичною, це прискорить її засвоєння і використання;

г) групувати відомості доцільно за найважливішими проявами злочинів, які пов'язані з тероризмом, що надасть можливість внесення коректив у діяльність і організаційну структуру органів внутрішніх справ.

Основним нормативним актом, що закріплює організаційні і процедурні питання інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері боротьби з тероризмом, є Інструкція з організації роботи, взаємодії органів внутрішніх справ та галузевих служб у виявленні, поставленні на облік, документуванні та знешкодженні організованих злочинних груп і злочинних організацій, їхніх лідерів, активних учасників та оперативного супроводження порушених відносно них кримінальних справ, яка затверджена наказом МВС України від 14.07.2002 р. № 703.

З метою створення єдиної системи інформаційно-аналітичного забезпечення боротьби з організованою злочинністю підрозділи оперативної інформації, кримінального блоку та інші відповідно до п. 6 статті 16 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» територіальні та інші органи внутрішніх справ, надають спеціальним підрозділам БОЗ оперативну інформацію про діяльність організова-

них злочинних груп (ОЗГ) і злочинних організацій (ЗО), в тому числі, яка міститься в інформаційних масивах підсистем «Оріон», «Оса», «Лідер» та інших, а також отриману з інших міністерств і відомств інформацію, що становить інтерес для боротьби з організованою злочинністю.

Першочерговому наданню спеціальним підрозділам БОЗ для обліку в автоматизованій інформаційно-пошуковій системі (АІПС) «Скорпіон» і аналізу підлягає інформація стосовно діючих та виявлених ОЗГ і ЗО:

- назви ОЗГ і ЗО;
- установчі дані та інша інформація щодо лідерів та активних учасників ОЗГ і ЗО (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце мешкання і роботи, номери телефонів, кримінальне прізвисько, роль у злочинній групі, спрямованість протиправної діяльності);
- характеристика ОЗГ і ЗО (структурованість, чисельність, оснащеність зброєю і транспортними засобами, характер криміногенної спрямованості);
- суб'єкти підприємницької діяльності, які зареєстровані на учасників ОЗГ і ЗО та їх зв'язки, або перебувають під їх впливом;
- наявні оперативні обліки;
- порушені кримінальні справи, результати їх розслідування та розгляду в судах;
- повідомлення негласного апарату та матеріали підрозділів кримінального пошуку стосовно ОЗГ і ЗО, їх лідерів, кримінальних авторитетів, «зłodіїв у законі», ділків «тіньового» сектора економіки, кілерів тощо, які не перебувають в оперативній розробці [8].

Слід зазначити, що в даній Інструкції визначені переважно питання, що стосуються відповідної діяльності по накопиченню інформації, а аналітична робота, яка повинна здійснюватися органами внутрішніх справ, нормативно не врегульована. Правда в п.2.9. зазначеної Інструкції відмічається, що ГУ-БОЗ, ДКР, ДДСБЕЗ, УБНОН, ГУКП, ДІТ, ОТУ при МВС України, ГУМВС, УМВС узагальнюють оперативну інформацію відносно організованих злочинних груп і зло-

чинних організацій, їх лідерів та учасників, кримінальних авторитетів та забезпечують постійне поновлення відповідних баз даних. Але узагальнення не є у повному обсязі аналізом. Тим більше, що в нормативному документі, як видно, зовсім не визначається служба, яка б аналізувала стан злочинності, пов'язаної з тероризмом, в комплексі, а кожна служба узагальнює по своїй лінії. Такий підхід не дає повного і об'єктивного уявлення про стан злочинності, причини і умови її існування, і заходи, котрі необхідно вжити для встановлення контролю над злочинністю, пов'язаною з тероризмом, її локалізації, нейтралізації та ліквідації. У цьому зв'язку відчувається необхідність у прийнятті єдиного для органів внутрішніх справ відомчого акта, який упорядкував би даний вид управлінської діяльності.

Суб'єктам управління діяльністю органів внутрішніх справ по протидії тероризму така інформація необхідна для здійснення безупинного спостереження за злочинністю, повсякденної організації роботи персоналу оперативних підрозділів ОВС і прийняття невідкладних заходів.

Інформація за своїм обсягом, складом і термінами надходження залежить від рівнів управління. До того ж, вона повинна, по можливості, відразу систематизуватися й аналізуватися. Аналітична інформація для різних ланок управління за своїм змістом повинна надаватися в такому вигляді, щоб на її основі можна було приймати необхідні управлінські рішення.

Чим вище рівень управління, тим більше узагальнені матеріали необхідні для функціонування системи. Інформація нижніх ланок більш динамічна, її збір і обробка становлять певну складність. Тому важливо визначити, кому і в якому обсязі така інформація необхідна. Зробити це можна за допомогою аналізу матеріалів, потрібних для підготовки тих чи інших управлінських рішень. Говорячи інакше, плановані рішення повинні аналізуватися з позицій їх забезпечення відповідною інформацією. Адже якість управлінських рішень залежить від своєчасної,

об'єктивної інформації і визначає весь перебіг процесу управління, кінцеві результати оперативно-службової діяльності. Кожна практична дія органів внутрішніх справ, спрямована на боротьбу з тероризмом, розпочинається з прийняття певного управлінського рішення, яким передбачено безперервний ланцюг заходів щодо його реалізації. Уся різноманітність управлінських рішень, які приймаються на різних рівнях управління діяльністю органів внутрішніх справ, повинна відповідати певним загальним вимогам, які О.М. Бандурка згрупував наступним чином:

- управлінські рішення мають бути обґрунтованими, об'єктивними, урахувати всі особливості ситуації, відповідати конкретним умовам, поставленим цілям і можливостям їх досягнення;

- управлінські рішення повинні відповідати вимогам законодавчих актів, наказів МВС, інструкцій і настанов;

- управлінські рішення повинні прийматися в межах компетенції суб'єкта управління, тобто відповідати функціональним обов'язкам посадової особи, що їх приймає;

- управлінські рішення мають бути своєчасними, запізніле рішення, як і передчасне, знижує ефективність управління і може призвести до тяжких наслідків;

- управлінське рішення в органах внутрішніх справ завжди має директивний, владний характер і обов'язкове для всіх, кому його адресовано, виконання рішення гарантовано нормами права, а в необхідних випадках може забезпечуватись заходами примусу;

- управлінське рішення в органах внутрішніх справ приймається в односторонньому порядку, навіть якщо воно є результатом колегіального обговорення чи наслідком узгодження між різними суб'єктами управління;

- управлінське рішення встановлює обов'язкові правила поведінки або регулює окремі управлінські відносини, воно може стосуватись усього колективу або окремих його членів;

- управлінське рішення є результатом творчої роботи, воно вимагає наукового підходу, бути лаконічним і послідовним, зрозумілим для виконавця і не суперечити раніше прийнятим рішенням або виключати їх;

- управлінське рішення в органах внутрішніх справ приймається в установленому процедурному порядку, який регламентується відповідними нормативними актами [5, с.112].

Теорія і практика боротьби із злочинністю виробила ряд вимог, яким повинна відповідати інформація: по-перше, відповідність інформації компетенції суб'єкта управління, його завданням і функціям; по-друге, оптимальність (необхідність і достовірність) інформації; по-третє, достовірність і точність інформації; по-четверте, своєчасність надходження інформації, і, по-п'яте, комплексність і систематизація [7, с.120-121].

Одне із завдань, що постає перед керівником, який прийняв рішення про проведення аналізу, полягає в з'ясуванні його предмета і меж. Вибір теми не повинен бути випадковим, він визначається потребою обстановки. Вибирається той напрямок діяльності, який треба поліпшити. Тему майбутнього аналізу необхідно обговорити в колективі, потім скласти план першого етапу аналітичної роботи, у якому визначити питання, що підлягають з'ясуванню, характер, обсяг досліджуваних матеріалів, методи їх збору, термін, протягом якого робота повинна бути проведена, звідки і які матеріали витребувати, де і коли їх одержати, як вивчити. Така підготовка дозволить переконатися в реальності задуманого аналізу, скласти обґрунтований план другого його етапу, тобто безпосередньо аналізу: визначити осіб, відповідальних за роботу, осіб, які допомагають їм, їхні обов'язки; визначити джерела і періоди систематизації інформації; вжити заходів щодо забезпечення надходження інформації, аналізу з підпорядкованих та інших підрозділів; указати підсумкові заходи, які слід провести по закінченні аналітичної роботи. У результаті вся аналітична робота буде складатися із

шести етапів: *теоретичного, підготовчого, збору матеріалів, обробки матеріалів, аналізу отриманих даних, написання підсумкового документа.*

Теоретичний етап складуть осмислення і конкретизація цілей і завдань аналізу, вибір об'єктів і методів дослідження, визначення питань, що потрібно вивчити. У підготовчий увійдуть: складання і розмноження запитальників, визначення послідовності робіт, визначення виконавців, складання програми обробки даних і програми всього дослідження, визначення його термінів.

Безпосередньо аналіз складе переробка зібраної інформації по заздалегідь передбаченій формі. Для зручності реалізації цей етап розбивають на три стадії:

1) зведення воедино в спеціально розроблені таблиці статистичних даних – показників однорідної роботи;

2) підсумок показників, що характеризують діяльність органів внутрішніх справ, і виділення середніх її даних;

3) порівняння даних поточного періоду з даними аналогічних періодів минулих років, встановлення змін показників і виявлення причин і умов.

Ефективний, часто застосовуваний прийом аналізу – порівняння; він дозволяє виразити якісні і кількісні характеристики досліджуваних показників через інші, однорідні показники за допомогою вивчення, зіставлення, порівняння отриманих цифрових даних (між собою й іншими показниками) і їх узагальнення. Досягнуті в поточному періоді результати порівнюються із середніми для даної місцевості чи з показниками минулого періоду. Але порівняння статистичних даних не виключає використання інших прийомів, оскільки не може замінити відомостей про місце здійснення злочинів, об'єкти посягання, кількість членів злочинних угруповань чи злочинних організацій, їх оснащення, інтенсивності злочинності в окремі періоди, її причини, характеристику злочинців і т. ін. Дані про це одержують з інших джерел (оперативних обліків та кримінальних справ),

вивчення яких допоможе створити реальну картину про організовану злочинність у регіоні.

Для вивчення статистичних матеріалів застосовуються і такі методи, як узагальнюючі показники (відносні і середні), ряди розподілу (варіаційні, динамічні, паралельні (рівнобіжні)), вторинні угруповання. Статистичний аналіз інформації звичайно починають із вивчення абсолютних показників, що характеризують діяльність підрозділів органів внутрішніх справ щодо боротьби з тероризмом.

Абсолютні показники важливі для уявлення про обсяг роботи органів внутрішніх справ. Але це перша стадія аналізу, що відповідає на запитання (і то не завжди точно), який стан справ. У діяльності органів внутрішніх справ виправдано застосовувати комплексне статистичне спостереження за трьома напрямками: оперативно-розшукової, слідчої і адміністративної діяльності.

Важливий напрямок аналізу – вивчення кримінальних і оперативно-розшукових справ по видах злочинів, об'єкта їх злочинного посягання, часу і місцевості (регіон) їх вчинення. Він необхідний тоді, коли з'ясовується, що рівень злочинності стабільно високий, чи тоді, коли за певний період кількість злочинів, пов'язаних з тероризмом, у тому чи іншому регіоні зросла. На жаль, такий аналіз іноді зводиться до порівняння статистичних даних і наведення прикладів із практики, хоча найкраще за основу прогнозів злочинності брати її попередній розвиток за тривалі і порівняні проміжки часу, використовуючи відомості про всі злочини. Готовий матеріал обробляється (систематизується, з нього виключаються зайві і дублюючі один одного відомості, вони групуються, з них відбираються основні, що ілюструють динаміку і стан злочинності в регіоні, оцінюється вірогідність інформації).

Збір матеріалу і його обробка – два етапи роботи, які заради уникнення монотонності в роботі і скорочення часу роботи з ними найкраще об'єднати уже в момент збору цієї інформації.

Завершується аналіз складання підсумкового документа (довідка, огляд тощо), в якому викладаються відомості: про характер узагальнення, його цілі; період, узятий для аналізу; зміст інформації і методи її одержання; результати узагальнення, висновки і пропозиції.

Розділ про результати аналізу повинен містити: а) інформацію про обґрунтованість і доцільність такого аналізу; б) аргументацію про те, що мета, яка ставилася перед узагальненням досягнута; в) чіткі і зрозумілі відомості про аналізовані факти і явища; г) по можливості і необхідності - схеми, діаграми і графіки.

Для полегшення проведення аналізу в спеціальних підрозділах БОЗ необхідно використовувати можливості ДІТ МВС України, УІТ (ВІТ) ГУМВС, УМВС, у тому числі ЕОМ. Це дозволяє скорочувати і економити час при роботі з інформацією. За допомогою ЕОМ за кілька хвилин можна одержати дані про стан боротьби з злочинністю будь-якого регіону. Такі системи дозволяють оперативно одержувати інформацію про осіб, які розшукуються, предмети і речі, скорочується час на збір відповідної, в тому числі і оперативної інформації з інших каналів. Тому необхідність і майбутнє автоматизованих систем не викликає сумнівів. Використання ЕОМ – необоротна тенденція, що розширює можливості управлінського впливу, його обґрунтованість і ефективність. Однак на даному етапі ще недостатнім є стан забезпеченості працівників органів внутрішніх справ ЕОМ, а ті що є, експлуатуються (використовуються) не завжди ефективно. Поки що за допомогою технічних засобів і, в першу чергу, з використанням комп'ютерів і АБД розкривається мало злочинів. Відбувається це, в основному, з наступних причин: ЕОМ не цілком забезпечуються необхідною інформацією; недостатньо підготовлений персонал до впровадження в практику нових методів; до завдань управління в органах внутрішніх справ машини мало пристосовані (відсутні належні програми). Сказане однак не озна-

чає, що ЕОМ в управлінській роботі органів внутрішніх справ застосовувати поки не слід. Зараз уже можна сказати, що ЕОМ бажано забезпечити кожного працівника органів внутрішніх справ. Стверджується, що їх використання «зберігає більш однієї третини часу, який витрачається керівниками на підготовку і прийняття управлінських рішень, суттєво підвищується їх обґрунтованість» [6, с.6].

Але слід пам'ятати, що розширення можливостей використання ЕОМ тягне за собою іншу досить актуальну сьогодні проблему – захист інформації від несанкціонованого її використання. Особливо ця проблема стосується органів внутрішніх справ, які використовують конфіденційну інформацію. Сучасні технології дають можливість здійснювати захист такої інформації, але слід пам'ятати, що це потребує постійного (систематичного) удосконалення.

Органи внутрішніх справ здійснюють, в основному, лише аналіз своєї роботи. Значення такого аналізу, на наш погляд, виявляється в трьох аспектах: 1) виявляються позитивні і негативні тенденції в роботі підрозділів, кращі і гірші виконавці; динаміка окремих показників за певні періоди часу; 2) оцінюються форми і методи роботи, застосовані в аналізованій період; 3) виявляються невикористані резерви в роботі підрозділів.

Такий аналіз допомагає з'ясувати, які недоліки допускають керівники і працівники структурних підрозділів, оцінити діяльність підрозділу в цілому. Основним його завданням є виявлення типових недоліків у роботі спеціальних підрозділів, їх структурних підрозділів і розроблення заходів щодо їх усунення, а також узагальнення і поширення позитивного досвіду їхньої роботи, визначення заходів, що підвищують рівень праці інших працівників органів внутрішніх справ.

Але ставити за мету з'ясування тільки недоліків і вироблення пропозицій щодо їх усунення, неправильно. Треба з'ясувати, чому і з чієї вини допущені помилки, а також відмітити позитивний досвід роботи й опи-

сати його.

Важливим підсумком проведення аналізу є видання документів по його результатах. До таких документів, окрім наказів, що у своїй більшості має місце сьогодні, можна віднести: огляди, інформаційні листи, методичні збірники та ін.

Головна вимога до таких документів - викладення інформації, що розширює професійні знання працівників органів внутрішніх справ, інформує їх про щось нове, раніше невідоме. Дієвість цих документів підвищується в тому випадку, якщо факти, про які говориться в них, наводяться в логічній послідовності. Щоб виконати ці вимоги, підготовку таких документів треба починати зі складання планів, у яких відображати: загальні і безпосередні завдання документа; його основні розділи; структуру; послідовність і етапи підготовки; розподіл досліджуваних матеріалів, використання прикладів; літературних джерел і нормативно-правових актів. Аналіз кращих зразків таких документів показує, що вони, як правило, складаються з трьох частин: 1) опису ситуації, що послужила підставою проведення аналізу; 2) відомостей про інформацію, що характеризує стан справ, причини окремих недоліків, умов, що їм сприяли, із зазначенням винних у цьому осіб; 3) викладу рекомендацій щодо поліпшення роботи.

На завершення розгляду інформаційно-аналітичної роботи органів внутрішніх справ слід зазначити, що на її основі здійснюються управлінські функції, передбачається створення передумов для комплексного вирішення завдань, що стоять перед органами внутрішніх справ, надання суб'єктам управління діяльністю органів внутрішніх справ науково обґрунтованої інформації для ефективного здійснення управлінських функцій. Тому можна сказати, що наскільки буде якісним аналіз, настільки і будуть правильними управлінські рішення та тактичні заходи щодо боротьби зі злочинами, пов'язаними з тероризмом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Организация и методика информационно-аналитической работы в городах, районных органов внутренних дел : методические рекомендации / под рук. Н. Н. Иванова. – М. : Ак. управления МВД России, 1998. – 120 с.
2. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ (у визначеннях, поняттях і схемах) : навчальний посібник / В. М. Плішкін, В. П. Лисюченко, І. В. Хорт ; під заг.ред. В. М. Плішкіна. – К. : Націон. акад. внутр. справ., 1999. – 119 с.
3. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Головна редакція Української Радянської енциклопедії, 1977. – 775 с.
4. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
5. Хахановський В. Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення ОРД: основні поняття та нормативно-правова база. Шляхи вдосконалення оперативно-розшукової діяльності ОВС / В. Г. Хахановський // Вісник Львівськ. ін-ту внутр. справ. – 2002. – № 2 (1). – С. 35–37.
6. Мукоида Р. В. Стратегические цели в концепции планирования противодействия терроризму в Украине / Р. В. Мукоида // Управління адміністративно-політичною діяльністю у сфері захисту прав і свобод громадян та забезпечення правопорядку : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Одеса, 3-4 червня 2005 р.) / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Долженкова О. Ф. – Одеса : Вид-во ОЮІ НУВС, 2005. – Ч.1. – С. 82–85.
7. Заклюк А. П. Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения / А. П. Заклюк. – М. : Юрид. лит., 1986. – 192 с.
8. Кондратьев Я. Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділами кримінальної міліції : монографія / Я. Ю. Кондратьев. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. – 444 с.

9. Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» : від 22.02.2006 р., № 3460-IV // ВВР України. – 2006. – № 29. – Ст. 245.

Соколовський О. В. Організаційно-правові засади тактики та інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ОВС України в протидії злочинам, пов'язаним з тероризмом / О. В. Соколовський // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 467–476 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10covpzt.pdf>

Виконано дослідження організаційно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ з протидії злочинам, пов'язаним з тероризмом. Приділена увага аналізу загальнотеоретичних положень організації діяльності органів внутрішніх справ як безпосереднього суб'єкта боротьби з тероризмом.

Соколовский А.В. Организационно-правовые основы тактики и информационно-аналитического обеспечения деятельности ОВД по противодействию преступлениям, связанным с терроризмом.

Выполнено исследование организационно-правовых основ тактики и информационно-аналитического обеспечения деятельности ОВД по противодействию преступлениям, связанным с терроризмом. Уделено внимание исследованию общетеоретических положений организации деятельности органов внутренних дел как непосредственного субъекта борьбы с терроризмом.

Sokolovsky O.V. Organization-Lawful Basis of Organs of Internal Affairs' Activity on Counteraction to Crimes Related to Terrorism.

The thesis examines the administrative-lawful basis of internal affairs' activity of counteraction to crimes related to terrorism. Special attention gives to research of general theoretical position of organs of internal affairs' organization as direct subject of combating against terrorism.